

ARGE'ye dayalı kamu tedarik politikası

Aykut Göker

Bir ülkenin teknoloji düzeyini sanayii, kamu araştırma kurumları ve üniversiteleri tarafından yürütülen ARGE faaliyetinin hacim ve düzeyi belirler. Uluslararası arenada rekabet üstünlüğü kazanılmasında, bu üçlüden sanayinin, kendi ARGE'sine dayalı teknolojik inovasyon yeteneğinin önemli bir rolü olduğu biliniyor. Bütün pazar ekonomilerinde, ülke sanayiinin, bu rolü yerine getirebilmek için, devletin yardımına ihtiyacı olduğu da bilinen bir konudur. Devletçe uygulanan ARGE yardımı programları, sanayii ARGE'ye yönlendirmenin önemli bir aracıdır. Önemli diğer bir araç ise, **ARGE'ye dayalı, etkin bir kamu tedarik politikası** izlenmesidir. Devlet, bu iki aracı kullanarak, sanayii, genel olarak ARGE'ye yönlendirmenin ötesinde, ulusal ekonomi ve ülkenin stratejik hedefleri açısından belirleyici olan bilim ve teknoloji alanlarında ARGE faaliyetinin yoğunlaşmasını da sağlayabilir. Yine devlet, bu tür bilim ve teknoloji alanlarında yürürlüğe koyacağı **güdümlü araştırma projeleri** ile ülkenin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltebilir; bu yönde bir sinerji yaratabilmek için, yukarıda işaret edilen üçlüyü, ortak ARGE faaliyetlerinde bulunmaya yönlendirebilir.

1990'lı yıllarda başlatılan uygulama dolayısıyla, ARGE'ye devlet yardımı konusunda kamuoyu epeyce bilgi sahibi oldu; diğer iki araçsa, dikkatlerden uzak kaldı. Kamu alımları açısından, ülkemizde daha çok savunma ile ilgili tedarik konularını kapsayan bazı düzenlemeler yapıldığı biliniyor. Ancak konu, ülkenin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltmek için kamu alımlarının etkin bir araç olarak kullanılması bağlamında, bütünsel bir yaklaşımla henüz ele alınabilmiş değildir.

Bugüne kadar, bu yönde yapılan çeşitli girişimler, "Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalar" ileri sürülerek, bürokrasinin bazı kesimlerince, hep geri çevrildi. Oysa kamu alımları, ABD ve AB ülkeleri başta olmak üzere, bütün pazar ekonomisi ülkelerinde, ülkenin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltme amacıyla kullanılmaktadır. Demek ki, taraf olunan uluslararası anlaşmalar göz ardı edilmeksizin, kamu tedarikinin, belirtilen amaca hizmet edecek biçimde düzenlenmesi Türkiye'de de mümkündür.

Özellikle, enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinin ürünü olan sistem, donanım ve yazılımlara ilişkin kamu alımlarının, Türkiye'de bu alanda ARGE'ye dayalı bir üretim yeteneği yaratacak biçimde yapılması için TTGV yoğun bir çaba gösteriyor. ARGE'ye dayalı bir tedarik politikası izlemenin yaratacağı ekonomik ve toplumsal fayda konusunda, ilgili çevrelerde **farkındalık** yaratmaya önem veren TTGV şu hususlara dikkat çekiyor:

- i. Pazar ekonomisi koşullarında, sanayi kuruluşları, yapacakları ARGE harcamalarını, makûl bir kâr haddiyle geri kazanabileceklerini görürlerse ancak o zaman ARGE yaparlar. Kamu kuruluşlarının, ARGE'ye dayalı tedarikte bu gerçeği göz önünde tutmaları gerekir. Bu itibarla, sanayi kuruluşlarının, kamu kuruluşlarını da potansiyel bir müşteri olarak değerlendirip onların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere Türkiye'de geliştirecekleri ürünleri, dünya pazarlarında rekabet edebilir kalite özelliklerine ve fiyatlara sahip buldukları sürece, ihtiyaç sahibi kamu kuruluşlarına da satabilecekleri ve böylece ARGE için yaptıkları harcamaları geri kazanabilecekleri inancını besleyecek, uygun bir iklim ve karşılıklı güven ortamının yaratılmasına ihtiyaç vardır.
- ii. ARGE'ye dayalı tedarik felsefesini, Kamu Tedarik Politikasının ana eksenine hâline getirebilmek için, bütün kamu kuruluşlarının, savunma ihtiyaçlarının karşılanmasında

olduğu gibi, **uzun vâdeli ihtiyaç plânlaması** yapmaları ve tedarik politikalarını bu plânlamaya dayandırmaları gerekir.

- iii. Uzun vâdeli ihtiyaç plânlarını, belli bir takvime bağlı olarak, önceden, sanayi kuruluşlarının bilgisine sunmak ARGE'ye dayalı tedarik politikasının olmazsa olmaz koşuludur. Bunun için gerekli olan bilgilendirme mekanizmalarının kurulmasına ihtiyaç vardır.
- iv. Ayrıca, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve konu ile ilgili diğer mevzuatın, **ARGE'ye dayalı tedarik** felsefesiyle yeniden gözden geçirilmesi ya da buna uygun yeni mevzuat geliştirilmesi gereklidir.

Konuyu, izleyen köşe yazısında biraz daha açmaya çalışacağım.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD.16 Kasım 2002.